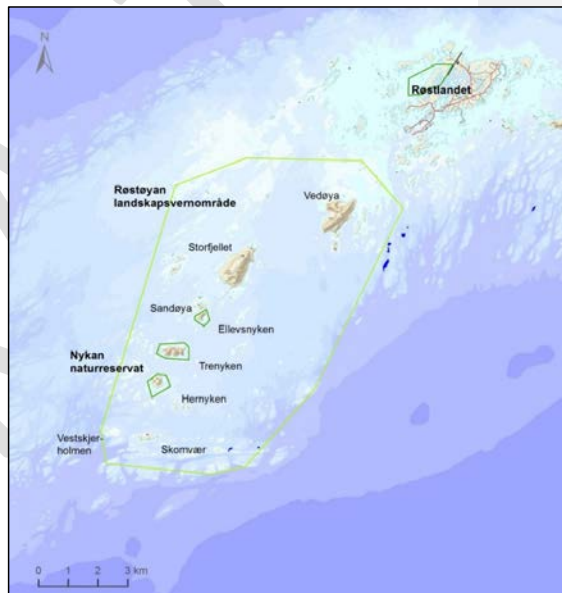

Enkel besøksstrategi for Røstøyen landskapsvernområde, Nykan naturreservat og Røstlandet naturreservat

1. Innledning

Røstøyen landskapsvernområde og Nykan naturreservat ligger sørvest for Røstlandet og utgjør 63 % av kommunens areal. I Nykan naturreservat er det ferdselsforbud i hekkeperioden for sjøfugl, men det er det ikke i landskapsvernområdet hvor de største fuglefjellene og sårbare kulturminner ligger. I tillegg ligger Røstlandet naturreservat på hovedøya og er en sentral del av utfartsområdet for lokalbefolkningen. Det er derfor viktig med lett tilgjengelig informasjon for både folk på Røst og tilreisende, samt kanalisering av ferdsel i de mest sårbare områdene.

Figur 1. Oversiktskart over verneområdene i Røst kommune

2. Kunnskapsgrunnlaget

Røstøyen landskapsvernområde er vernet for å ta vare på et natur- og kulturlandskapsområde, med planter, dyreliv, geologi og kulturminner som gir området særpreg.

For Nykan naturreservat er det viktigste med vernet å ta vare på et verdifullt kystområde, spesielt fuglefjellene og en unik kysthule, mens det for Røstlandet naturreservat er våtmarksområdet med planter og spesielt fugler som er de viktigste grunnene til vernet.

2.1 SÅRBARE VERNEVERDIER

Dyreliv

Røst er tilholdssted for den største hekkekoloniene for sjøfugl på fastlandsdelene av Europa. Det mest spesielle er de mange fuglefjellene. Her hekker store mengder lunde, samt betydelige bestander av alke, lomvi, krykkje og toppskarv. Foruten de typiske kolonihekkende fuglefjellsartene har området gode bestander av andre sjøfuglarter som gråmåke, svartbak, ærfugl, tjeld, fiskemåke og teist. Sjeldne arter som havsvale og stormsvale hekker også. Området har dessuten faste forekomster av sjeldne og til dels trua rovfuglarter, samt faste forekomster av steinkobbe og havert. Siden overvåkingen startet opp på slutten av 70 - tallet har bestanden av sjøfugl på Røst blitt redusert fra ca. 1,5 millioner par til ca. 325 000 par i 2017.

Røstlandet naturreservat har stor betydning for våtmarksfugl som hekker i dammene, lyngheia og på engene. Det er blant annet registrert hekking av fire par myrsnipe og tre par svømmesnipe. Svarthalespove er og registrert i reservatet, men foreløpig det kun registrert hekking utenfor verneområdet. Under trekket dominerer vadefuglene med hittil observert over 26 ulike arter, enkelte i svært stort antall.

I forhold til dyrelivet er spesielt vår og sommer som er den sårbare perioden og spesielt hekkeområdene for sjøfugl og rovfugl. For mange av øyene og holmene vil motorferdsel med båt og ilandstigning være svært forstyrrende, mens det for noen områder kun er ilandstigning som vil være et problem. Havområdene er viktige beite- og rasteområder i hekkeperioden og sjøfuglene er sårbare for motorferdsel spesielt på vår og sommer. For fuglefjellene er det en sone på ca. en kilometer rundt fuglefjellene hvor forstyrrelsen på havet er størst og for de mindre øyene vil det være en sone på ca. 300 m. Dette vil også fange opp de sårbare kasteområdene for kystsel.

Naturtyper

Naturen på øyene består i hovedsak av naturtypen fuglefjell. Denne er nær truet på grunn av nedgangen av sjøfugl. I tillegg er Melholmen og Sandøya kartlagt som kulturmarkeng og Skomvær som slåttemark.

På Røstlandet er det både strandberg og verdifulle strandenger i ytre deler, samt naturbeitemark i indre deler.

Ingen av naturtypene er spesielt sårbare for slitasje, men bratte partier av fuglefjellene og områder hvor lunden har gravd ganger, vil ikke tåle mye tråkk.

Kulturminner

Røstøyen landskapsvernområde har mange automatisk fredete kulturminner. I tillegg er Skomvær fyr (hele øya) fredet. På Vedøya er det totalt 24 freda hustufter fra yngre steinalder til yngre jernalder. Det er også registrert flere båtstøer, nausttufter og ei innhegning. Nord og sør på Storfjellet er det freda kulturminner fra middelalderen. Det er til sammen registrert 12 hustufter og 2 nausttufter her.

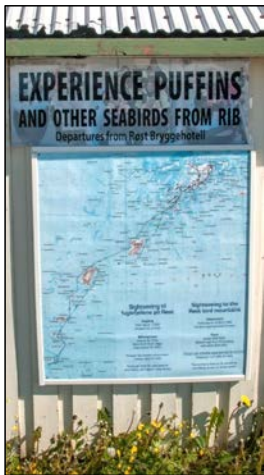
I brenningsgrotten på Trenyken ble det i 1992 oppdaget to felt med hulemalerier fra yngre steinalder. Videre kartlegging har avdekket flere figurer, og maleriene utgjør i dag det lengste feltet med hulemalerier som hittil har blitt kartlagt i Norge

Yngre kulturminner er ikke automatisk fredet og er i liten grad kartlagt eller stedfestet i verneområdene.

Det er brenningsgrotten på Trenyken (Helvete) som er sårbar for ferdsel.

2.2 BESØKENDE

Det er mye bruk av fritidsbåter i Røstøyen landskapsvernområde. Både trafikk til eksisterende fritidsbebyggelse, fritidsfiske og trafikk til Skomvær fyr. Det har vært to kommersielle aktører som frakter turister ut til øyene. De har hatt faste turer hver dag i turistsesongen og har gått i hovedsak langs faste traseer ut til Skomvær fyr (se figur 2). I 2017 var det kun en kommersiell aktør som fraktet turister med ribb fra hotellet. I tillegg er det flere bedrifter som leier ut båter til fritidsfiske. Noen legger inn faste GPS-punkt de kan kjøre etter og noen har guide, men det gir en del båttrafikk ut i landskapsvernområdet og nært fuglefjellene.

Det finnes ikke detaljert oversikt over hvor mange besøkende som er på Røst i løpet av ett år, men kommunens beliggenhet og størrelse gir en naturlig begrensning i antall besøkende

På Storfjellet og Vedøya foregår det i noe omfang fotturer til begge toppene. På begge øyene er det flere stier, noen brattere enn andre (se figur 6 og 7). Det er ingen tilrettelegging for ilandstigning for turister eller merking av stier på noen av øyene.

Skulpturen «Marmorfuglens egg» på Vedøya er også et populært utfartsmål (www.skulpturlandskap.no).

Figur 2. Plakat på Røstlandet som viser hovedrute for guiding av turister i landskapsvernområdet.

Fritidsbebyggelsen er i hovedsak knyttet til Storfjellet og Sandøya, med i dag henholdsvis 9 og 8 fritidsboliger. På Vedøya ligger det en gammel feltstasjon helt nord på øya. Det er også en fritidsbolig på henholdsvis Buvær og Melholmen.

Brenningsgrotta på Trenyken har en del besøkende knyttet til hulemaleriene og Nordland fylkeskommune har satt opp informasjonstavle ved inngangen for å forsøke å hindre videre hærverk på kulturminnet.

Figur 3. Plakat satt opp på Røstlandet av Røst kommune

VANNVERKET/ YSTØRAN

Turbeskrivelse:
Stien starter ved Vannverket. På turen kan du gå til Åndhammann eller følge stien videre over stein og fjære før du kommer til Ystøran. NB: Pass på tidevannet!
Ystøran brukes som sauebeite og er et viktig trekkområde for fugl. Stien går gjennom naturreservat som ble opprettet med bakgrunn i et rikt fugleliv. Bruk marka skånsomt og følg de oppmerkede steine.

The trail:
The trail starts at Vannverket and proceeds to Åndhammann, continuing over stony causeways to Ystøran. Beware high tides, the area may be cut off.
Ystøran is used as pasture for sheep and is an important area for migrating birds. The trail goes through a nature reserve, please follow the marked path.

Naturreservat
NB: Oppmerksomhet! Det er viktig å være oppmerksom på at det er et naturreservat. Det er viktig å være oppmerksom på at det er et naturreservat. Det er viktig å være oppmerksom på at det er et naturreservat.

Nature Reserve
NB: Attention! It is important to be aware of the nature reserve. It is important to be aware of the nature reserve. It is important to be aware of the nature reserve.

UT.no
Den usynlige tungen kan ingen være, men vi ser gjerne at du prøver.
We realize it is not possible to be an invisible tongue, but we appreciate you trying.

TURSKULE
Nordland
Fylkeskommune

I dag satses det på å utvikle opplevelsesbasert reiseliv i kommunen, noe som kan bidra til at antall tilreisende vil øke i årene framover.

På Røstlandet er nærturområde knyttet til Røstlandet naturreservat og områdene rundt verneområdet. Verneområdet benyttes daglig og det har vært meldt inn problem med løse hunder. Røst kommune har arbeidet med merking og skilting av turområdet og har også tatt med sentrale punkter i forskriften og avgrensing av verneområdet på plakatene (se figur 3). Dette fungerer godt som kanalisering av ferdsel i verneområdet.

3. Mål

Målet er at besøkende skal kjenne til hvor fuglefjellene og kulturminnene er, hvor de kan og burde gå i land og hvordan hensynsfull ferdsel med båt best foregår. De skal lære om fuglefjellene og få oppleve sjøfugl nært på Gjelfruvær, som er et fuglefjell i miniatyr.

For fugl og andre dyr er målet at ferdsel i området ikke skal redusere overlevelse og reproduksjon. For kulturminnene er målet at ferdsel ikke skal skade hulemaleriene på Trenyken ytterligere.

For Røstlandet naturreservat antas det at eksisterende informasjon er nok for å kanalisere besøkende langs faste traseer.

4. Tiltaksplan for Røstøyen landskapsvernområde og Nykan naturreservat

4.1 PLAKATER OG INFORMASJONSTAVLER

Fergekaia er et av de viktigste informasjonspunktene for besøkende til Røst. Her er det også utsikt mot landskapsvernområdet med både Vedøya og Storfjellet i horisonten (figur 4). På fergekaia er det ønskelig å samle informasjon om verneverdier, kulturminner og ferdsel i tre tavler (se eksempel i figur 5). På grunn av værforholdene på Røst burde Cortenstål benyttes framfor malmfuru til selve tavlene. Avtale om plassering av tavlene må gjøres med Statens Vegvesen som er grunneier, men kommunen anbefaler at tavlene plasseres ved informasjonsbua til kommunen.

I tillegg vil det være viktig med mindre temaplakater på vegg (A3) knyttet til Skomvær fyr, der mange besøkende går i land, og til steder på selve Røstlandet med overnatting, båtutleie og småbåthavn (se tabell 2).

De aktuelle temaene knytter seg til:

1. **Fuglefjellene** – Stor plakat knyttet til verneverdiene i Røstøyen og Nykan. Hovedfokus på fuglefjellene og artene der. Litt om overvåkingen som foregår og at det er sau på beite. Stort kart som viser fuglefjellene og områder med ferdselsforbud
2. **Ferdsel** – Hva skjer når fugler/sel blir forstyrret i hekkeperioden. Hensynsfull ferdsel i båt og på land. Båndtvang hele året. Kart som viser turstier, de mest sårbare områdene på havet og anbefalt båttrase. Vi prøver å kanalisere besøkende lang fast trase med fokus på Gjelfruvær og Skomvær og legge inn disse som fotopunkter. Tekst og antall bilder må justeres mellom to størrelser på plakat.
3. **Kulturminner** – Skomvær og de automatisk freda kulturminnene på Vedøya og Storfjellet (tekst og illustrasjoner av Nordland fylkeskommune). Tekst og antall bilder må justeres mellom to størrelser på plakat.

Kommentert [HM1]: Må avklares med Miljødirektoratet hvordan informasjonen best skal presenteres på nett (Naturbase?). Kommunen ønsker å bruke QR koder på plakatene og knytte disse til ei samleside hvor kommunen skal informere besøkende.

Kommentert [HM2]: Vil stålet tåle alt saltvannet som vil skylle over de i løpet av vintermånedene?

Figur 4. Fergekaia på Røstlandet. Informasjonsbua til kommunen sees til høyre i bildet.

Figur 5. Eksempel på tavle i Cortenstål fra Lista.

Tabell 1: Lokalisering av informasjonspunkt på Røst knyttet til Røstøyen landskapsvernområde og Nykan naturreservat

Lokalisering	Plakattype og størrelse	Feste	Tema	Antall	Pris
Fergekai	Stor plakat (1000 mmx700mm)	Tavle Cortenstål 20 mm (1250 x 2000)	Fuglefjellene	1	37 000,- (eks. fundamentering)
	Liten plakat (500x700)	Tavle Cortenstål 20 mm (750 x 2000)	Ferdsel	1	Ca. 30 000,-
			Kulturminner	1	Ca. 30 000,- (eks. fundamentering)
Skomvær	Plakat A3	Vegg	Kulturminner	1	Ca. 10 000,-
			Fuglefjellene	1	Ca. 10 000,-
Småbåthavn	Plakat A3	Vegg	Ferdsel	4-8 (?)	Ca. 10 000,-
Båtutleie			Evt fuglefjellene		
Flyplass (?)	Liten plakat (700x500) eller A3	Vegg?	Kart hele kommunen	2	

Kommentert [HM3]: Antar at frakt av tavler og fundamentering vil utgjøre en betydelig tilleggskostnad. Prøv å få dette med i anslaget.

Tabell 2: Aktuelle steder på Røstlandet for plassering av mindre plakater om ferdsel (A3)

Aktuell lokalitet	Tema	Antall
Kaikanten rorbuer	Ferdsel	1
Kårøya rorbucamp	Ferdsel	1
Røst Bryggehotell	Ferdsel	1
	Fuglefjell	1
Røst havfiskecamp	Ferdsel	1
Utrøst	Ferdsel	1

4.2 KANALISERING AV FERDSEL

Røstøyen landskapsvernområde er det ikke ferdselsforbud. Samtidig er øyene viktige hekkeområder for en stor del av bestanden av lunde og andre sjøfugl. Både Storfjellet og Vedøya er populære utfartsområder og det benyttes mange ulike stier til toppene (se figur 6 og 7). Det vil derfor være viktig for verneverdiene om hovedvekten av ferdsel kanaliseres ved hjelp av etablering av landfester for båter og avmerking av sti på plakater om ferdsel.

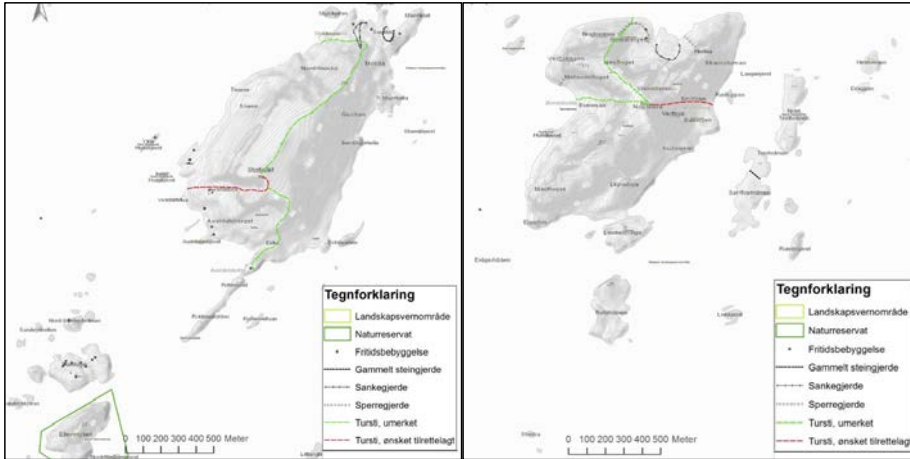
For Vedøya er det foreslått å tilrettelegge fra Vedøyhamna og til toppen av Nonstuva, og på Storfjellet er det Vestdalen som vil være mest aktuell for tilrettelegging. Vestdalen ligger i tilknytning til eksisterende fritidsbebyggelse på Storfjellet og spesielt her vil enkel tilrettelegging ikke påvirke landskapet. Kommunen har ønsket å etablere åpen overnatting her og tilrettelegge med flytebrygge, men foreløpig er ikke planene aktualisert. Vedøyhamn brukes i dag for turer opp på Vedøya, men det er behov for etablering av landfeste for båt for å kunne kanalisere ferdselen ytterligere.

Stiene går i hovedsak gjennom fuglefjelleng, som i utgangspunktet er slitesterk for slitasje. Likevel er det i bratte partier og der det er reirganger for lunde, viktig at traseene planlegges godt for å unngå skade på terreng og reirganger eller forstyrrelser av hekkende fugl.

Organisert båttrafikk foregår i dag langs i hovedsak langs fast trase (se vedlegg 1). Gjennom informasjon vil det være ønskelig å kanalisere annen båttrafikk langs samme trase. Den faste traseen går i dag nært Gjelfruvær. Her hekker mange av de sårbare fuglefjellartene, som krykkje, alke og lomvi. En hensynsfull båttrafikk foran fuglefjellsveggen på Gjelfruvær vurderes som uproblematisk, men farten på være lav (maks. 5 knop) og det må være litt avstand til selve veggen.

Tabell 3. Tiltak for kanalisering i Røstøyen landskapsvernområde

Lokalisering	Type tiltak	Antall	Pris
Vedøyhamn	Landfeste	1	

Figur 6 og 7. Oversikt over turstier, hytter og tekniske installasjoner på Storfjellet og Vedøya

Figur 8. Område hvor det ønskes å kanalisere ferdsel på Vedøya. Vedøyhamn i bakgrunnen.

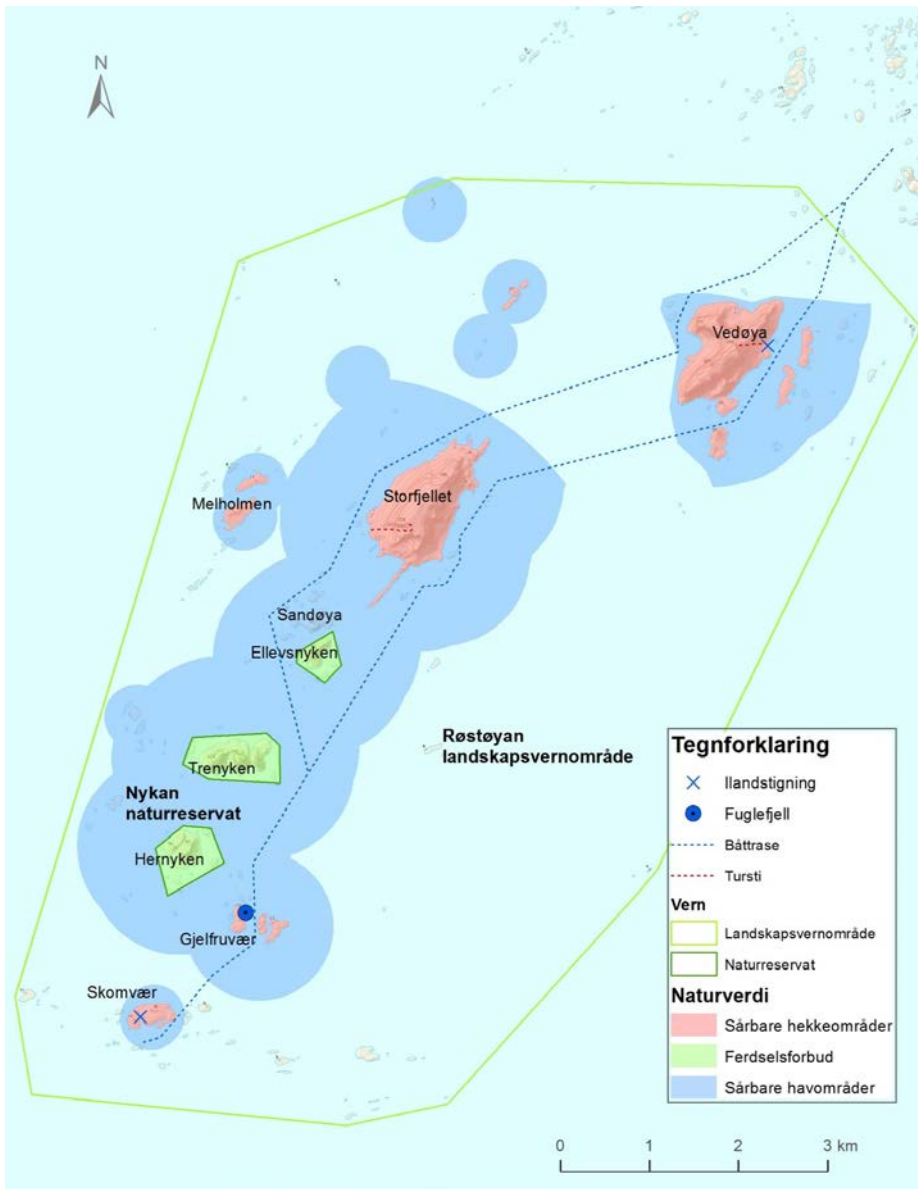

Vedlegg 1: Forenkla sårbarhetsanalyse

Sårbar vegetasjon har dårlig slitestyrke eller svak evne til gjenoppretting og ofte er det en kombinasjon av disse. For kartlagte naturtyper på Røst er vegetasjonen dominert av gress og har i utgangspunktet god slitestyrke. Unntaket er fuktige områder i Røstlandet og fuglefjellenger med lundeganger eller/og der det er bratt.

For dyreliv vurderes sårbarhet både i forhold til sårbare perioder (yngleområder, myting ol.) og om artene i seg selv er sårbare. Sårbarhet for arter vil graderes utfra sannsynligheten for redusert reproduksjon (inkludert overlevelse) knyttet til forstyrrelser og artens rødlistestatus. Hele hekkeperioden vurderes som sårbar for sjøfugl, både ferdsel nært hekkelokalitetene og motorferdsel i tilknytning til fugl på sjøen. Det er derfor laget sårbarhetssoner på 1 km rundt fuglefjellene (de delene der konsentrasjonene er størst) og 300 m rundt mindre holmer og skjær med hekkende sjøfugl. Disse sonene fanger også opp sårbare områder for kystsel.

Sårbare naturverdier	Sårbar sesong	Påvirkningsfaktorer	Areal	Aktuelle tiltak
Viktige hekkeområder for sjøfugl	1.mars – 15. august	lilandstigning, motorisert ferdsel nært land	Alle fuglefjellene og mange mindre holmer og skjær	Informasjonsplakater, kanalisering av ferdsel
Havområder med konsentrasjoner av sjøfugl	1.mars – 15. august	Motorisert ferdsel, spesielt stor fart	1 km rundt fuglefjell og 300 m rundt mindre viltområder	Informasjonsplakater, kanalisering av ferdsel
Rovfugl	1.mars - 1. juli	lilandstigning		Informasjonsplakater, kanalisering av ferdsel
Sjøpattedyr		Motorisert ferdsel nært land	Ca 300 m rundt holmer/skjær	Informasjonsplakater, kanalisering av ferdsel
Brenningsgrotte, Trenyken	Hele året	Ferdsel	Selve grotten	Informasjon, kanalisering til andre områder

Kommentert [HM4]: Grovt og litt unøyaktig kart – men kan være utgangspunkt for kart på plakate. Trase må gjøres om mellom Ellevsnyken og Trenyken. I tillegg må alle de mindre øyene og holmene også avmerkes som sårbare hekkeområder.